

*DR HAB. TERESA DUNIN-KARWICKA, PROF. UMK (1931–2024). ETNOGRAFKA
I NAUCZYCIELKA AKADEMICKA. KIEROWNICZKA ZAKŁADU ETNOGRAFII W INSTYTUCIE
ARCHEOLOGII I ETNOGRAFII UMK W TORUNIU*

Drugiego czerwca 2024 roku zmarła dr hab. Teresa Dunin-Karwicka, zatrudniona na naszym Uniwersytecie na stanowisku profesora. Etnografka i etnologa, wieloletnia pracowniczka i kierowniczka najpierw Zakładu Etnografii (od 1976 roku) w Instytucie Archeologii i Etnografii (Wydział Humanistyczny), później (do 2019 roku) Katedry Etnologii i Antropologii Kulturowej UMK (na Wydziale Nauk Historycznych, od 2019 roku ponownie w strukturze Wydziału Humanistycznego).

Pamiętamy Panią Profesor z zajęć dydaktycznych, które prowadziła dla wielu roczników studentów archeologii (ryc. 1). Ów obowiązkowy dla wszystkich blok etnograficzny realizowała we współpracy z dr Janiną Cherek, która prowadziła zajęcia pt. „Wstęp do etnografii” oraz ćwiczenia do wykładu Pani Profesor pt. „Etnografia społeczeństw plemiennych”. Dalsze wykłady Teresy Dunin-Karwickiej dla studentów archeologii to, oprócz wspomnianej „Etnografii plemiennej”, także „Etnografia Polski” oraz „Etnografia społeczeństw słowiańskich”. W późniejszych latach, w okresie funkcjonowania bloków do wyboru (tzw. specjalności), prowadziła także kilka przedmiotów w ramach oferty dydaktycznej „etnoarcheologii”. Były to zajęcia pt. „Nowoczesne teorie w etnologii”, „Wierzenia i sztuka społeczeństw pierwotnych” i „Kultura duchowa społeczeństw plemiennych”. Była też kilkukrotną recenzentką prac dyplomowych przygotowanych przez magistrantów wspomnianej specjalności¹.

Teresa Dunin-Karwicka urodziła się 15 stycznia 1931 roku w Warszawie. W latach 1945–1949 uczęszczała do Gimnazjum Sióstr Urszulanek w Krakowie, a następnie do Liceum Ogólnokształcącego im. Józefy Joteyko (1949–1950), gdzie otrzymała świadectwo maturalne. W 1955 roku ukończyła studia z zakresu historii kultury materialnej i etnografii na Uniwersytecie Jagiellońskim pod opieką Kazimierza Moszyńskiego. Po uzyskaniu magisterium, od roku 1955

---

¹ J. Kowalewski, *Antropologia kulturowa i archeologia*, Rocznik Antropologii Historii, 2016, R. 6 (9), s. 349–387.

do 1960, pracowała w Muzeum Lubelskim. W kolejnych pięciu latach (do 1965 roku) była zatrudniona jako asystentka na Uniwersytecie Jagiellońskim w tamtejszej Katedrze Etnografii Słowian. Z toruńskim Uniwersytetem związała się w roku 1965, kiedy to wraz z prof. Jadwigą Klimaszewską przeniosły się do grodu Kopernika. W latach zatrudnienia na UMK przeszła wszystkie szczeble i stopnie awansu naukowo-dydaktycznego, od asystenta do docenta, wreszcie profesora UMK (od 1 stycznia 1990 do ostatniego sierpnia 2001 roku). Teresa Karwicka pełniła funkcję kierownika Podyplomowego Studium Etnografii (obecnie Studia podyplomowe w zakresie etnologii). We wrześniu 2001 roku przeszła na emeryturę. Już jako emerytka prowadziła w ramach prac zleconych, przez kilka kolejnych lat, wykłady dla studentów etnologii i archeologii².

Warto nadmienić, że kolejne (po krakowskim magisterium) stopnie naukowe uzyskiwała w Toruniu w okresie pracy na naszym Uniwersytecie. Doktorat obroniła w 1970 roku pod kierunkiem prof. J. Klimaszewskiej na podstawie rozprawy pt. *Drzewa w wierzeniach i praktykach ludu polskiego*. Dziewięć lat później habilitowała się na podstawie wydanej z inicjatywy Towarzystwa Naukowego w Toruniu publikacji książkowej pt. *Kultura ludowa ziemi dobrzyńskiej* (1979). Teresa Dunin-Karwicka jest autorką wielu artykułów dotyczących folklorystyki, problematyki regionalnej i zagadnień odnoszących się do lokalnej tożsamości kulturowej. Już po habilitacji w kolejnych latach ukazało się kilka dalszych opracowań monograficznych Pani Profesor. W 1982 roku wspólnie z Janiną Cherek opublikowała w Wydawnictwie Naukowym UMK książkę pt. *Tradycja a współczesność w kulturze ludowej wybranych wsi regionów Polski Północnej*. Z kolei w 1995 roku w Wydawnictwie Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego wydała *Ubiory ludowe w Polsce*, kilka lat później, w roku 2000, ukazała się jej praca *Rola tradycji w kulturze wsi kujawskiej* (Wydawnictwo Naukowe UMK). W 2012 roku, w serii wydawniczej „Toruńskie Studia Antropologiczne”, ukazał się zestaw wielu wcześniejszych artykułów Teresy Dunin-Karwickiej, rozproszonych w różnych czasopismach i seriach wydawniczych, pod wspólnym tytułem *Drzewo na miedzy* (Wydawnictwo Naukowe UMK).

---

² <https://www.human.umk.pl/katedra-etnologii-i-antropologii-kulturowej/wiadomosci/?id=34387> [odczyt: 11.12.2024 r.]; S. Kalembka, *Pracownicy nauki i dydaktyki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika 1945–2004*, Toruń 2006, s. 184–185; J. Kowalewski, *Antropologia kulturowa i archeologia*, Rocznik Antropologii Historii, 2016, R. 6 (9), s. 349–387; W. Olszewski, *Toruńska etnologia uniwersytecka 1976–2003. O odrodzeniu w „małżeństwie z rozsądku”*, [w:] 80. 70. 40. *Trzy Jubileusze Archeologii Akademickiej w Toruniu*, red. W. Chudziak, J. Gackowski, D. Makowiecki, Toruń 2022, s. 103–116.

Ryc. 1. Dr hab. Teresa Dunin-Karwicka, prof. UMK (1931–2024) (fot. ze zbiorów Archiwum Etnograficznego Katedry Etnologii i Antropologii Kulturowej UMK)

Profesor Teresa Dunin-Karwicka w swoim toruńskim okresie aktywności zawodowej była członkinią kilku stowarzyszeń naukowych i muzealnych, w tym w różnych latach pełniła funkcje kierownicze w Toruńskim Oddziale Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego i w Towarzystwie Przyjaciół Muzeum Etnograficznego im. Marii Znamierowskiej-Prüfferowej w Toruniu. Przewodniczyła Radzie Muzeum Etnograficznego im. Marii Znamierowskiej-Prüfferowej oraz kierowała Toruńskim Oddziałem Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego. Kilkakrotnie nagradzana wyróżnieniami resortowymi (Zasłużony Działacz Kultury w 1978 roku; Złota Odznaka „Za Opiekę nad Zabytkami” w 1979 roku; Indywidualna Nagroda III Stopnia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w 1981 roku) i samorządowymi (Odznaka Wojewódzkiej Rady Narodowej we Włocławku za zasługi dla woj. włocławskiego w 1979 roku)³.

Na koniec, w imieniu wielu absolwentów toruńskiej archeologii, mogę dodać, że Panią Prof. Teresę Dunin-Karwicką odbieraliśmy jako człowieka, badacza i dydaktyka o dużej skromności, emanującego wielkim ciepłem. Przed kilku laty prof. Wojciech Olszewski (Katedra Etnologii i Antropologii Kulturo-

---

³ S. Kalembka, *Pracownicy nauki i dydaktyki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika 1945–2004*, Toruń 2006, s.184–185; <https://www.human.umk.pl/katedra-etnologii-i-antropologii-kulturowej/wiadomosci/?id=34387> [odczyt: 11.12.2024 r.].

wej UMK) wspominał, że także dla niego Teresa Dunin-Karwicka była „osobą o dużej łagodności i pozbawioną zupełnie temperamentu przywódcy”⁴.

Doczesne szczątki Profesor Teresy Dunin-Karwickiej, w dniu 6 czerwca 2024 roku, zostały złożone do grobu rodzinnego na cmentarzu św. Jerzego przy ul. K.I. Gałczyńskiego w Toruniu.

Jacek Gackowski

---

⁴ W. Olszewski, *Toruńska etnologia uniwersytecka 1976–2003. O odrodzeniu w „małżeństwie z rozsądku”*, [w:] 80. 70. 40. *Trzy Jubileusze Archeologii Akademickiej w Toruniu*, red. W. Chudziak, J. Gackowski, D. Makowiecki, Toruń 2022, s. 111.